

ТИЖНЕВИК РЕВЮЕ НЕВОДОЖДАЙКЕ УКРАЇНІЕННЕ TRIDEN'U

Число 13 (271) рік вид. VII. 29 березня 1931 р. Ціна 2 фр. (Prix 2 fr)

Париж, неділя, 29 березня 1931 року.

Всім добре відомо, що уявляє собою в дійсності УССР. В цілій низці статтів виявляли ми, що криється за розмальованою яскраво на червоне вивіскою — «самостійна» совітська Україна, викривали саму її суть: завойована збройною силою, окупована чужою армією країна, що її повернуто в безправну колонію, з якої всі живі соки висмоктує ненаситний спрут московський. Протягом років крок за кроком стежили ми, як де-далі, то гіршим стає те поневолення, як все сильніше і зухваліше накладає Москва свою лапу тяжку на все життя України — політичне, культурне, економічне. Натягання української культури на комуністичний копил, обкарнання сфери політичної діяльності «самостійної» республіки і на полі міжнародньому, і на ґрунті внутрішньому, союзному, «реформи» адміністративні та зміни конституції, знесення самостійних комісаріятів, прибрання до рук української промисловости, а останнім часом і сільського господарства — все це етапи на одному шляху обмеження прав, скасування окремих установ, шляху економічної експлуатації та політичної уніфікації.

Треба віддати належне московській політиці що-до України: вона має свою традицію, свою систему, свою сталість і непереривність. Од часів «Тишайшаго», од отих приказів — посольського та «малоросійського», через кривавий терор та ласкаві маніфести Петра, через «реформи» та «легчайші способи» Катерини, безоглядне обрусіння Миколи I-го, Lex Jusephoviana ліберального Олександра II-го, циркуляри Столипіна аж до декретів Сталіна, Молотова та Кагановича — провадиться уперто і послідовно одна лінія. Що той процес централізації йде тепер під прапором червоним, а не трьохкольоровим, як колись,

— це справи не мінєє. Що кнут, дїба й плаха приказів та тайних канцелярїй замїнилися тепер на наган та «стенкў» че-ка — рїжниця мала: однаково л'єтьєся кров лїпших українських патріотів, однаково загибає на засланнї, в снїгах пївночї та Сибїру цвіт нашої нацїї.

Ми вважали на часї подати саме тепер стислий огляд конституцїї совїтської України, тих змін, що в нїй зайшли, та підбити підсумки тому, що з неї ще зосталося. Ми це робимо в статтї «Суверенність УССР». Саме на часї, бо на тлї цього фактичного огляду виразнїше проступає те місце, яке в цьому процесї централїзацїйному, що позначився з особливою силою останнїм часом, займають новї змінї совїтської конституцїї. Цї змінї вїдомї. На внесок Єнукидзе 6-ий з'їзд совїтів, що оце допїру скїнчився в Москві, ухвалив запровадженї вже ранїше ухвалою ЦК'а реформи: лїквідацїя округів, єднїсть господарського і фїнансового плану всього союзу, утворення нових ссоюзних секретарїятів замїсть скасованих республїканських, — все те, що сильнїше ще прив'язує Україну до Москви, в нївець обертає останню тїнь тїєї мальованої «незалежності».

Ухвали останнього з'їзду, отї свїжї змінї совїтської союзної конституцїї припечатують новї обмеження прав «самостїйних» республїк, в першу чергу України, та позначають новий крок по дорозї, давно протоптанїй, до «єдиної-недїлимої».

Суверенність УССР. (Конституція й практика).

Як вїдомо, ще в груднї 1917 року так званий перший Всеукраїнський з'їзд рад робїтничих, селянських і червоноармїйських депутатів, що складався з порівнюючи невеликої (60) фракцїї большевиків скликаного в Київі тоді-ж всеукраїнського з'їзду рад, проголосив у Харьковї Українську Соцїялістичну Республїку в федеративному зв'язку з совїтською Росїєю.

З тактичних мїркувань, по оголошеннї IV Універсалу, 17 березня 1918 року, в Катеринославі другий з'їзд рад вважав за потрібне змінити свої стосунки до совїтської Росїї й проголосив уже самостїйну й незалежну Українську Совїтську Соцїялістичну Республїку.

16 березня 1919 року в Харьковї III всеукраїнський з'їзд рад робїтничих, селянських і червоноармїйських депутатів затвердив конституцїю цїєї самої незалежної української соцїялістичної совїтської республїки. І РСФСР нїби-то цїлком визнавала цю незалежність. У своїх нотах до польського уряду з дня 15 квітня 1919 року, 28 сїчня та 6 березня 1920 року, в своїй нотї до урядів Францїї, Англії, Італїї й Сполучених Штатів з дня 8 квітня 1920 року, з приводу розпочаття

польського наступу, в своїм маніфесті до польського народу з дня 7 травня 1920 року уряд РСФСР весь час згадує за уряд УССР, за незалежну Українську Східську Республіку.

26 квітня 1920 року з польським урядом безпосереднє зноситься голова ради народніх комісарів УССР Раковський.

12 жовтня 1920 року було складено прелімінарного мирного договору по-між Російською та Українською соціалістичними совітськими республіками та Пльщею, а 18 березня 1921 року було підписано Ризького мирного договору по-між, з одного боку, цілком незалежними лише зв'язаними воєнним союзом Російською та Українською соціалістичними совітськими республіками й Польщею, з другого, чим визнавався юридично міжнародне-державний суверенітет УССР; договір було складено в трьох примірниках: в мовах польській, російській та українській.

Від імени уряду УССР його підписали тіж уповноважені, що й від уряду РСФСР, а саме: Адольф Абрамович Йсффе, Яків Станіславович Ганецький, Емануїл Йонович Кверінг, Леонід Леонідович Оболенський. й Юрій Михайлович Коцюбінський.

І голова народніх комісарів нововизнаної УССР і її-ж народній комісар закордонних справ Раковський вже безпосереднє листувався з польським урядом. Незабаром було встановлено безпосередні дипломатичні зносини; УССР мала своє посольство у Варшаві, цілком окреме від посольства РСФСР, мала в себе в Харькові польське посольство.

Але такий стан річей не продовжувався довго. «Рішуче пориваючи з поміщицько-буржуазним минулим, прагнучи до знищення, разом з поділом суспільства на класи, такж національного гніту та національного розбрату», Українська Сціалістична Сєвітська Республіка в липні 1923 року заявила про свою цілковиту солідарність зі всіма іншими совітськими республіками й утворила з ними, на основі цілковитої доброхитности та рівноправности — Союз Сєвітських Соціалістичних Республік, що є підвалиною мирного будівництва народів, непожитним муром проти світового капіталізму та новим рішучим кроком на шляху об'єднання працівників усіх країн у всесвітню соціалістичну совітську республіку» — з таким патосом було проголошено на Україні про утворення СССР. До цього Союзу, як незалежні й договірні республіки, на однакових правах увійшли й РСФСР й УССР.

Трохи за дивно тільки було, чому весь склад уряду РСФСР з всеросійським старостою — Калініним на чолі перейшов до уряду СССР. Калінін одночасово зробився й всесоюзним, і всеросійським старостою, а голова ради народніх комісарів СССР був одночасово й голова ради народніх комісарів РСФСР.

А 10 травня 1925 року ІХ всеукраїнський з'їзд своєю постановою змінив чинну до цього часу конституцію УССР.

У своїй новій редакції конституція — основний закон УССР — що її оголошено з збірнику узаконень УССР ч. 47 1925 року, складається з 35 параграфів. Перший параграф конституції встановлює, що УССР є «організація диктатури працівних і експлоатованих мас про-

летаріату та найбільшого селянства над їхніми віковичними гнобителями й експлуататорами, капіталістами та дідичами».

Ця диктатура, як за те кажуть наступні параграфи, має за завдання провадженням соціалістичних реформ та систематичним придушенням всіх контр-революційних замірів з боку заможних клас здійснювати перехід від буржуазного ладу до соціалізму.

Як тільки буде запроваджено соціалізм, цілком зрозуміло, зникне не тільки диктатура, але й сама держава, а їх замінять вільні форми співжиття, збудованого на підвалинах загальної праці на загальну користь та братерської солідарності людей.

А поки-що, знищуючи попередній економічний лад, скасовано приватну власність на землю і на всі інші засоби продукції; закріплено владу за робітничою класою, цілком усунувши колишні панівні класи від участі в цьому; надано працівним масам виключну можливість користатися з усіх політичних прав, позбавивши цього колишні панівні класи та прихильні до них громадські групи; здобутки соціалістичної революції захищається озброєною силою, притягаючи до цього всі трудові елементи країни.

Це, так би мовити, найяскравіші засади того, що собою являє й в який спосіб утворено УССР.

Надалі зазначено, що Українська Соціалістична Республіка входить до складу Союзу ССР, як незалежна договірна республіка. Її суверенітета обмежено лише в справах, що їх однесено до компетенції Союзу ССР; по-за цими межами УССР здійснює свою державну владу самостійно, залишаючи собі завжди право вільного виходу з Союзу ССР.

Отже, підкреслюється, що не дивлячись на своє перебування в Союзі ССР, УССР залишається й надалі як цілком суверенна, незалежна й самостійна республіка.

Це підкреслено в § 9, де зазначено, що на території УССР в справах, віднесених до компетенції Союзу, мають обов'язкову силу постанови найвищих органів Союзу, ССР. По-за цим винятком жадні органи влади, крім всеукраїнського з'їзду рад, центрального виконавчого комітету, його президії й совнаркзму, не мають права видавати законодавчі акти, декрети й інші постанови загально-державного значіння на території УССР.

Найвищий орган влади в УССР є всеукраїнський з'їзд рад робітничих, селянських та червоноармійських депутатів.

Виключно до його компетенції належить між иншим затвердження, зміна та доповнення конституції УССР, розв'язання питань про вихід УССР з Союзу ССР, обрання членів всеукраїнського центрального виконавчого комітету. Цей центральний виконавчий комітет, поміж з'їздами, цілком заступає з'їзд, а в період по-між сесіями всеукраїнського центрального виконавчого комітету вищим законодавчим, виконавчим та розпорядчим органом УССР є президія всеукраїнського центрального виконавчого комітету, що її обирає всеукраїнський же центральний виконавчий комітет.

До відання ВУЦВК'у належить між иншим: затвердження бюдже-

ту УССР, видавання законів, обрання та відклик голови ради народніх комісарів, його заступників та народніх комісарів і утворення ради народніх комісарів УССР. Рада народніх комісарів УССР є розпорядчий та виконавчий орган всеукраїнського центрального виконавчого комітету і в межах, наданих їй від ВУЦВК, видає декрети й постанови, обов'язкові до виконання на всій території УССР.

У чім же саме обмежено суверенність УССР за цією новою конституцією?

Від уряду УССР віднімається й відноситься до безпосереднього відання Ссязу ССР, такі галузі:

I. міжнародні зносини (народній комісаріят закордонних справ СССР), але конституція УССР застерігає, що до відання УССР і в цій галузі належить розгляд питань про участь УССР у представництві Союзу ССР у міжнародних зносинах та участь у розгляді з боку Союзу ССР питань про укладання політичних та інших договорів з чужоземними державами, їхню ратифікацію та інших питань з обсягу дипломатичних зносин.

II. Збройні сили (народній комісаріят військових та морських справ СССР), хоч УССР належить участь у межах, установлених законодавством Ссязу ССР, в організації збройних сил.

III. Зовнішня торгівля (народній комісаріят зовнішньої торгівлі), хоч до компетенції УССР належить розгляд питань зовнішньої торгівлі Союзу ССР, а також участь у зовнішній торгівлі Союзу ССР в межах і в порядку, встановлених законодавством Союзу ССР.

IV. Транспорт (народній комісаріят шляхів), але УССР належить участь в керівництві справою транспорту.

V. Зв'язок — пошта, телеграф, радіо (Народній комісаріят зв'язку), УССР і тут належить участь у керівництві справою зв'язку.

Ці п'ять комісаріятів я так звані загально-союзні комісаріят, існують вони лише в Раді Народніх Комісарів ССР, по рада народніх комісарів окремих союзних республік таких комісаріятів немає.

З метсю охорони всіма засобами здобутків великої робітничо-селянської революції УССР завела загальну військову повинність, при чому трудящі мають обороняти республіку зі зброєю в руках, на нетрудові-ж елементи покладається виконання інших військових обов'язків.

Але громадяне УССР не складають війська УССР; УССР свого війська не має; територія УССР являє собою лише українську військову округу, на чолі якої стоїть командувач округи, що одночасно й є уповноважений загально-союзного комісаріату військових та морських справ; ніби-то заведено навіть територіальну систему відбування військової повинности, але покликані до війська громадяне УССР здебільшого відбувають свій строк у частинах, розташованих по всьому терену Ссязу, в військових же частинах на території УССР припадає лише порівнююче не великий відсоток українців; і хоч на Україні за державну мсву вважається українську, але мова командування по військових частинах на Україні є майже на всі сто відсотків російська. Також і мова навчання по військових школах на Україні переважно

російська; це-ж саме стосується і Чорноморської флоти з трьома українізованими хоч назвами одиницями: «Червона Україна», «Незможник», та «Петровський».

Що-до закордонних справ Україна цілком позбавлена й представництва за кордоном, і представництва закордонних держав у себе, за винятком звичайних консулатів.

Дуже характерно що-до комісаріятів шляхів та зв'язку, як правобережна залізниця на ніби-то самостійній УССР так і залишилася з назвою старих часів «південно-західні залізниці», лівобережна залізниця, як і раніше, зветься Московсько-Київо-Вороніжська залізниця. А поштово-телеграфна округа, так звана округа народного зв'язку, зветься не Київська, а теж південно-західня округа.

Існував на терені УССР комбінат, звичайно державний, укрповітршлях, що будував аероплани і підтримував повітряний зв'язок Москва-Баку на відтинку — Харків-Баку.

Але в центрі проведено відповідну реформу, утворено всесоюзний московський комбінат «Доброльот», який й проковтнув цей самий «укрповітршлях».

А головне те, що хоч на Україні, повторюємо, державна мова є українська, але всі ці уповноважені, їхні управи, мусять-же листуватись з своїми центрами в Москві зрозуміло мовсю російською, а всі накази, сбїжники та распорядження звідти, з центру-ж надходять такж мовсю російською і в таксу-ж вигляді ширяться по Україні та периферії.

Отже все підпорядковане та підлегле зазначеним всесоюзним комісаріатам являє собою на терені ніби-то самостійної УССР острівки, що безпосередне навіть *de jure* підлягають центріві, Москві, СССР.

Кожен з перелічених загально-союзних комісаріятів має свого уповноваженого при уряді УССР, безпосередне їм-же підпорядкованого; цих уповноважених призначає рада народніх комісарів СССР, і вони входять до складу ради народніх комісарів УССР з правом ухвального глосу, через них провадяться всі распорядження загально-союзних народніх комісарів; і як-що такий уповноважений довідається за яке-небудь распорядження, суперечне законодавству СССР, він мусить негайно повідсмити з цього приводу належного народного комісара СССР.

Через тих-то уповноважених і здійснюється на території УССР керівництво морськими та військовими справами, закордонними справами, зовнішньою торгівлею, шляхами сполучення та народнім зв'язком.

Отже, ці уповноважені, входячи до ради народніх комісарів УССР, яко представники центру, безумовно не сприяють суверенності УССР, а лише послабляють її.

Прява, слід зазначити, що на підставі примітки до § 8 конституції УССР ця республіка повинна мати свого так званого постійного представника при уряді СССР, який має брати участь з правом дорадчого глосу в засіданнях ради народніх комісарів та ради праці й обори СССР і в ріжних комісіях цих органів.

Завдання цього постійного представника — це вносити до законодавчих органів ССРСР законопроекти уряду УССР, давати свої висновки в відповідних випадках що-до проектів постанов, які розглядають вищі органи С'єзу, захищати політичні, економічні, культурні та побутові особливості й потреби УССР, підтримувати побажання її уряду, особливо що-до діяльності всесоюзних та автономних комісаріатів, повідомляти уряд УССР про важливіші законопроекти та міроприємства в найвищих органах ССРСР та про їхній рух.

Завдання, як бачимо, чималі й досить важливі. Безумовно роль цього постійного представника не могла бути дуже активна, але як не як, а він репрезентував-же самостійну договірну Українську республіку при уряді ССРСР.

Але 1930 року це постійне представництво, на підставі відповідного декрету ССРСР було скасовано й нічим не змінено. У цьому не можна не вбачити зламання конституції УССР і по суті, й по формі. По суті, касуючи це представництво, нишився безпосередній зв'язок уряду УССР з урядом ССРСР, ліквідувався єдиний репрезентант уряду УССР в уряді ССРСР, тоді як уряд ССРСР має в уряді УССР своїх аж п'ять представників.

А по формі всяку зміну своєї конституції може запровадити лише уряд УССР; ця зміна за конституцією є остаточна й не потребує жадного затвердження чи апробації; отже те, що представництво це скасував уряд ССРСР, цілком протилежить засадам конституції УССР, цілком ламася їх.

Отже, діяльність п'яти всесоюзних комісаріатів цілком — і це всупереч конституції УССР — віднято з обсягу й відання уряду УССР.

Далі, за новою конституцією УССР з дня 10 травня 1925 р., відповідно до конституції ССРСР, існують так звані об'єднані автономні комісаріати, ніби-то й цілком самостійні, але такі, що цілком підлягають з'єкспдавству та вказівкам належних центральних комісаріатів ССРСР.

Це є вища рада народнього господарства УССР та народні комісаріати: праці, внутрішньої торгівлі й робітничо-селянської інспекції, тоб-то комісаріат верховного контролю за державними прибутками та видатками УССР і організації та керівництва робітничо-селянського контролю й інспекційного догляду за діяльністю всіх органів совітської влади на території ССРСР.

Народні комісарів таких важливих галузів, хоч і призначає уряд УССР, але вони цілком підлягають законодавству ССРСР. Правда, вони мають право видавати й свої закони, але такі, які ні в чім би не різнилися з відповідним законодавством ССРСР.

Отже, хоч *de jure* в цих галузях УССР ніби-то й має своє власне законодавство, але воно й тут цілком підпорядковане Москві, й тут суверенність України цілком обмежено. Особливо це кидається у вічі в галузі фінансів. Правда, конституція УССР зазначає, що до відання уряду УССР належить затвердження бюджету, що становить складову частину єдиного державного бюджету С'єзу ССР; встановлення відповідно до конституції та законодавства ССРСР державних і місце-

вих податків, зборів та неподаткових прибутків, укладання відповідно до конституції ССРСР зовнішніх та внутрішніх позик УССРСР, завідування грешевсю системою, а такж організація й керівництво фінансовим госпсдарством УССРСР, але народній комісар фінансів УССРСР виконує однсчасиво й всі директиви й завдання народнього комісаріату фінансів ССРСР.

Закон «о бюджетных правах Ссоюза ССРСР и входящих в его состав ссоюзных республик» з дня 24 жовтня 1924 року ще давав ніби-то якусь фінансову автономію договірним республікам; але на зміну його було видано нове «Полсженіе о бюджетных правах Ссоюза ССРСР и Ссоюзных Республик» з дня 25 травня 1927 року; тут було приведено гостру централізацію й навіть натяки на якусь фінансову автономію УССРСР зникли; всім буквально в цій галузі розпоряджався центр, а народній комісар фінансів УССРСР і de jure, й de facto — лише передаточна інстанція для цих розпоряджень.

Але ця централізація фінансів, бюджетового права відбивається-ж по всіх галузях, впливає на всі народні комісаріати УССРСР, не тільки на комісаріат фінансів.

Правда, уряд УССРСР складає й затверджує бюджет УССРСР, але потім бюджет цей уряд УССРСР надсилає до центра, до народнього комісаріату фінансів ССРСР і там цей затверджений уже від уряду УССРСР бюджет перетворюється лише в проект бюджету УССРСР.

Народній комісар фінансів ССРСР об'єднує, погоджує цей бюджет УССРСР разом з проектом загально-ссоюзного бюджету й складає проект єдиного державного бюджету ССРСР; цей проект детально розглядає рада народніх комісарів ССРСР, а надалі по відповідних змінах, центральний виконавчий комітет Ссоюзу ССРСР єдиним законодавчим актом затверджує цілий цей бюджет.

Отже бюджети союзних республік, затверджені у себе від свого уряду, підпадають під цілковите розпорядження центральної влади лише як проекти, й влада ця, зрозуміло, має право міняти ці бюджети, пристосовуючи їх до тих або інших потреб центру. А уряд союзної республіки, в данім разі УССРСР, лише підчас проходження єдиного загально-союзного бюджету по інстанціях може відстоювати свої первісні проекти, протестувати проти змін, але брати чи не брати під увагу ці протести — це цілком залежить від центра, від Москви.

І недаром на з'їздах рад УССРСР президент цієї ніби-то самостійної республіки Петровський змушений казати: «Ми розраховували наш бюджет на 415 мільйонів карб., а нам, українцям, дають лише 398». Або: «Ми розраховували, що на допомогу голодним на Україні треба асигнувати 57 мільйонів карб., проте нам уділили лише 42 мільйони та й з тих не хочуть дати 5 міль». Або: «Своїм багатством Україна майже дорівнюється Франції, а бюджет України подібний до бюджету московської губерніяльної ради».

Загально-же відомий там на Україні факт, що протягом перших «медових» років перебування «на основі цілковитої доброхитности та рівноправности» в Союзі ССРСР, УССРСР виплатила центрові на його потреби

500 мільйонів карбованців, що й привело до пасивності фінансового білянсу України й загострення господарчої кризи.

Самостійна держава має-ж нічим не обмежене право провадити власне фінансове господарство, встановлювати державні прибутки, визначати державні видатки, складати й виконувати бюджет, не кажучи вже за власну монетну одиницю. Всього цього УССР не має, вона не творить свого власного фінансового життя на підставі своїх законів та розпоряджень, вона дістає лише те, що з ласки своєї уділяє їй Москва.

Далі йде народній комісаріят праці. Народній комісаріят праці підпорядкований всеукраїнському центральному виконавчому комітетові, його президії, раді народніх комісарів УССР й виконує всі директиви та завдання народнього комісаріяту праці СССР.

На народній комісаріят праці покладено регулювати умови праці на території УССР, в межах загально-союзних та республіканських законів й відповідно до директив найвищих органів УССР та народнього комісаріяту праці СССР.

Наведемо тут невеличку, але досить характерну деталь.

Наркомпраці УССР має право видавати свої розпорядження, провадити своє законодавство в галузі праці: існує-ж навіть кодекс законів про працю УССР.

Усе це законодавство, розпорядження, обіжники друкується українською мовою в спеціальному урядовому місячнику «Вісті Народнього Комісаріяту Праці УССР».

Цей журнал, за розпорядженням уряду УССР, є обов'язковий для передплати в кожній установі, кожному підприємстві, де працює по-над 10 осіб.

І виходять крім того в Москві «Известия Народнього Комісаріяту Труда СССР», звичайно мовою російською й за розпорядженням уряду СССР; вони тако-ж є обов'язкові для передплати по всіх установах та підприємствах цілого С'єзу.

Отже, на Україні доводиться або передплачувати два журнали, даючи зрозуміло перевагу журналові центра, друкованому російською мовою, або передплачувати один російський, нехтуючи зовсім свій, український.

Кажемо на Україні, бо в Росії цього дуалізму немає, там це передбачено; повна назва москвоського журналу є «Известия Народного Комисариата Труда СССР и РСФСР».

(Продовження буде)

Г.І.І.

Фернанд Мазад

23-го лютого французьке Товариство Літераторів одноголосно присудило відомому поетові Фернандові Мазадові свою велику нагороду, і це призначення його високої вартости, як поета-лірика, а також

новеліста, романіста та літературного критика, не може не викликати серед нас, українців, почуття глибокого задоволення і щирої радості. На протязі останніх дванадцяти років п. Мазад незмінно давав українцям численні докази своєї симпатії. Він виявив глибоке зрозуміння наших домагань та правдиве знання минулого і духових скарбів України.

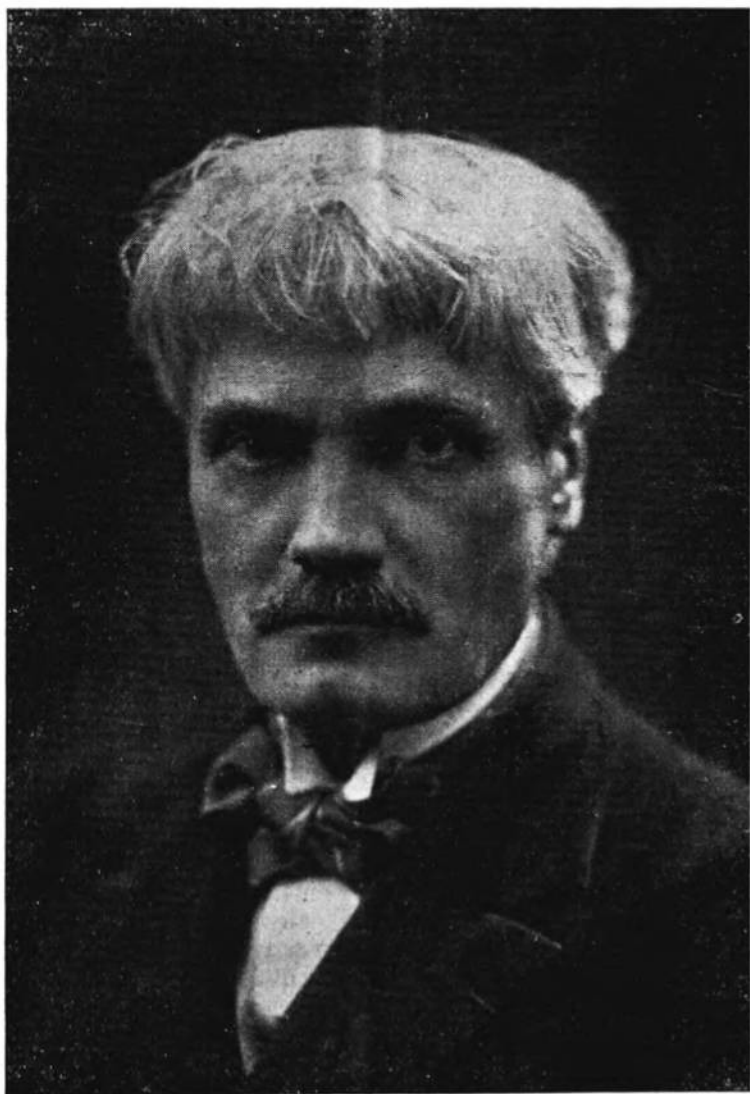
Зустрів я уперше Фернанда Мазада підчас мого перебування у 1922 році у Парижі, в якості тодішнього керівника закордонної політики УНР, якому після псбачень з урядовими особами і політичними діячами, було приємно псчити при рсзмові з літераторами, артистами, творцями опінії і керівниками суспільної думки.

Серед цих людей, Голова Української Дипломатичної Місії у Парижі, п. міністр О. Шульгин, звернув мою увагу на Фернанда Мазада, якого ім'я було мені вже відоме з тих численних часописів, що у них він порсзкидав перлини своєї поетичної творчости.

Я вже знав його, як поета, що належав разом з Гаске, Валері, графинсю де Ноай, маркізсм де Магалон та ин. до славної плеяди, яка продовжувала у нашому віці мистецьксм традицію середземноморської культури.

У бездоганній класичній формі його творчости і в яскравсм соняшному її змісті сполучився спогад античної Елади з палким промінням провансальського сонця. В його поезії заховався відгук пісень трубадурів та легендарна лицарскість мавританських беїв і сеїдів, серед яких належить шукати предків старовинного роду Мазадів. Особисте знайсмство з поетом цілксм підтвердило ту уяву, що у мене про нього склалася. Псмимо питсмих ксжному артистові вражливости та нервової змінливости, псмимо особистої гордості, головнсю рисою Мазада є «вірність». Він є вірний сторжж класичної традиції, вірний патріот, вірний приятель. У цьсм останньому переконався я на протязі цих останніх рсків, коли у тяжкі хвилини національних чи особистих жалсб чи невдач, доводилося робити підрахунок наших друзів та ворогів.

Рсдився Ф. Мазад у 1865 році у замку своїх батьків Монак, у департаменті Гард, ксло Алеза. З наймолодших років виявив себе талаповитим письменниксм і ширим борцем за ксжну шляхетну справу. Маючи вісімнадцять рсків, вже редагував у Ніці часопис, що вів кампанію за зачинення дсму гри у Монте-Карло. Переїхавши до Парижу, почав уміщати у численних часописах («Journal», «Gil Blas», «Gaulois», «Echo de Paris», «Matin», «Grand Journal», «Figaro Illustré», «Revue Hebdomadaire», «Revue Mondiale», «Revue du Temps Présent», «La Vie Intellectuelle» та ин.) свої поезії, новели та рсмани. Сзою першу книжку він випустив, маючи сорок дев'ять років. Слідом одна за другою появилися—«Arbres d'Hellade», «Dionysos et les Nymphes», «Athénia», «Apollon», «L'Ardent Voyage», «De Sable et d'Or», «Les scènes de Sainte Marthe», «La Sagesse», в яких Мазад виявився з найкращих та найбільших поетів сучасної Франції. Суворий критик, Анатоль Франс називає його «передовсім музиксю, що журиться загальним сумом річей і співчуває всім старежданням». Особливо підкреслює він доско-

Фериад Маад

*Фото Анрі Манюель
Париж.*

налість поетичної форми Мазата, зазначивши, що він був першим творцем незнаного досі сонету з п'ятнадцяти віршів. Ксаверій де Магалон сказав колись про нього, що він віднайшов мову богів», маючи на увазі бездоганну чистоту його форми.

Крім поезій писав Мазат ще і літературні критики, нариси по філософії та психології та склав велику антологію французької поезії, яка відзначається умілим вибором матеріялу і влучними характеристиками.

Нам, українцям, близький і дорогий він тим, що переклав чимало українських поезій, з яких де-які вірші Шевченка та Максима Рильського було у свій час надруковано. Тепер готує він до друку антологію української поезії, що має допосмогти французам пізнати Україну та її духові скарби.

На українську мову перекладено лише кілька окремих віршів Мазата і чудові переклади пані Лівіцької-Холодної повинні би захопити інших поетів, щоб зайнялися присвоєнням українській літературі творів нашого великого французького приятеля.

Приязнь його і вірність у почуттях для України є всім добре відомою. І коли виникла у Парижі думка про заснування французького осередку для студювання України, знаходимо п. Мазата серед основоположників французького Товариства Українознавства.

Кснний новий тріумф цього славного мистця слова наповняє радістю вдячні українські серця.

**Ян з Токар
Токаржевський-Карашевич**

Париж 8 березня 1931 р.

З журналістики нашої і чужої

I.

«Не так ті вороги» . . .

Сенатор д-р А. Горбачевський, виступаючи в засіданні сенату 4 березня с. р. і вияснюючи питання лояльності, наводив слова одного давнього правника римського. Отже цей правник, — говорив сенатор, — обхопив проблему лояльності афоризмом: «Jus est — honeste vivere, alterum non laedere, suum cuique tribuere»—що значить, що суть і зміст права оснсвується на тім, щоби жити чесно, другого не кривдити, і віддати кожному те, що йому належить. Так, і ми тако-ж стоїмо на тому становищі».

В тсму-ж числі «Діла» (ч. 55 з 12 березня) читаємо ми подяку президента Юліяна Романчука за привітання на його 90-літні народини, яка кінчається так: «Що-ж до побажання, щоби і я ще дждав кращої дсли і світлої будучини нашого народу, то дозволю собі сказати, що ці добра осягнемо найлегше, найскорше й найпевніше, коли будемо

всі і все між собою згідними, а попри те чесними, правими і характерними, чого я всім нам щиро бажаю».

Благородні погляди сенатора Горбачевського самі промовляють за себе. Можна лише глибоко до серця прийняти мудрі поради та побажання чисті всіми поважаного і вельми перед нацією заслуженого сеніора Галичини.

Певно і «Діло», друкуючи промову сенатора Горбачевського та лист президента Ю. Романчука, їх цілком поділяє; певно-ж і воно тако-ж стоїть на тому становищі: адже авторитет Ю. Романчука визнано всіма, а сен А. Горбачевський один з лідерів УНДО, органом якого являється «Діло».

Підкреслення і таке виразне цих принципів особливо приємно бачити саме за наших часів, коли так занепала газетна етика, а до того ще саме в тій газеті, що являється в Європі єдиним українським щоденником і так охоче бере на себе загально-національну репрезентацію.

* * *

В числі 51 «Діла» з 7 березня знаходимо статтю: «Відгомін брюсельської дискусії» (Ще про засідання Міжнародної Ліги приятелів Союзу Народів у Брюсселі), де наводяться голоси про це з німецької преси. Німецькі газети освітлюють ті дебати, з якими читачі наші докладно знайомі («Тризуб» ч. 9-267 з 1. III с.р.), з свого погляду, в своїх інтересах. Позиція та загально-відома і нас мало обходить. Нам в данний момент цікавіше власне ставлення до того «Діла». Отже подаємо нижче кілька уривків з тієї статті, привертаючи особливу увагу читача до приміток редакції «Діла», вміщених в тексті, та її зауважень і висновків.

З початку «Діло» наводить повідомлення «Дер Обершлезішер Курір», де між иншим пишеться:

«Велику поміркованість вніс у наради український промовець, бувший закордонний міністр уряду Центральної Ради, п. Ш у л ь г и н . І саме йому вказав автор цих стрічок на те, що акти терору були все наслідком неполаднання проблеми нац. меншостей, а далі на те, що обговорювані події у Сх. Галичині, на щастя, осудила також велика частина польської прилюдної опінії, при чім зробили це не тільки соціалістичні органи преси, але також і орган кранівських інтелектуалістів «Час».

і додає від себе таке:

«З наведеного бачимо, що такі українці як п. Шульгин мусіли тим добре «боронити» нашого галицького племена, коли їх мусів дезавувати аж секретар «Конгресу організованих національностей» з Женеві д-р Е. Амменде, покликуючись на голоси польської демократичної опінії про справи т. зв. пацифікації.

Делі подано витинку з «Германії», в якій читаємо:

«Українська делегація (п. Шульгин і К-о — прим. Ред.) накладе собі у своїх виводах надзвичайні обмеження, при чому де-

лєтовані (відомо ким!! — прим. Ред.) пілковито зрезигнували з того, щоби підносити яке-небудь обвинувачення на адресу польського уряду. Вони заявили, щоби дискусію вести тільки під кутом порозуміння між поляками й українцями».

А до звіту «Найє Фрає Прессе», в якому між иншим пишеться:

«І хоч українські делегати (Шульгин і К-о — прим. Ред.) заявили, що хочуть вести дискусію в примирюючому дусі, то представники Бельгії, Голандії та Швейцарії гостро осуджували паціфікаційну акцію в Сх. Галичині».

редакція «Діла» робить од себе такі висновки:

«З усього наведеного видно, що найнепочеснішу ролю відігравала у Брюсселі така «українська делегація» з п. Шульгином на чолі. Вона й ширила баламуцтво, бо де-хто з чужинців міг думати, що вона репрезентує українців зі Сх. Галичини. На ділі вона повинна була себе подавати радше за складову частину польської делегації. Тоді не було б бодай баламуцтва».

Покладаючи правильність перекладу на відповідальність львівської газети, ми навмишне дословно навели великі з тої статті витинки. Ми робили те, не минаючи «ані титла, ніже ті І коми», бо саме численним приміткам, окличникам та іроничним лапкам, видко, і редакція «Діла» надає особливої ваги. Вцьому, здається, ціла соль, весь цїмес ремарок та коментаріїв. Про угрунтованість, дотепність та граціозність їх нехай судить наш ласкавий читач вони говорять самі за себе.

Залишаємо «Українському Товариству Прихильників Ліги Націй» самсму, як що воно вважатиме це за потрібне, відповісти на недостойні наклепи «Діла». Тут досить зазначити тільки, що те товариство наше, яке з гідністю представляє українську справу на поважчому міжнародньому форумі вже багато літ і яке особливо діяльну працю розгорнуло за останній час, засновано року 1920 в Відні. Складається воно з земляків наших з Великої України, громадян УНР, і інтереси тієї Великої України обороняє пред чужим світом. Коли-ж в Данцігу і Брюсселі забірало глєс в питаннях галицьких (а в останньому місті само і порушило їх) то робило і робить те, лише з почуття загально-національного обов'язку. Гєдиться при тсму підкреслити, що делегати його н і к о л и не мали й не мають претензій репрезентувати наших галицьких земляків. Навпаки, завжди і всюди підкреслювали вони, що ця репрезентація Галичини належить Українській Парламентській Репрезентації. Товариство це за загально-національну позицію, коректне ставлення до інтересів наших земляків з інших земель та за сумлінну працю діждалося тепер, як бачимо, признання від них. Товариство подяки не потребує, воно робить те, що велить йому сумління, але в кожному разі запам'ятати добре це зворушливе признання, вирази якого ми наводили вище, слід: воно дуже характерне для його авторів. Вони, накидаючи товариству ролю польського попіхача та намагаючись своїми наклепами підірвати перед чужими людьми вагу представництва з Великої України, визнаного європейським громадством, видко думають, що теж виконують свій обов'язок, роблять загально-національну роботу... по своїому.

Не варто тут ще раз спинятися на нашій лінії загально-національній та державній. Вона ясна. Раз усталивши її, ми її непохитно переводимо в життя. Та лінія не сходиться і не може сходитися з лінією «Діла», плутаню, що не раз мінялася, яка сьогодні заперечує те, що визнавала вчора.

«Діло» закидає нам, що в справах галицьких ми зайняли позицію «примирливу». Так. На наше глибоке переконання, в інтересах України — порозуміння з Польщею. Як рівно того вимагають і інтереси Польщі. Найліпший шлях того — примирення в самій Польщі між українцями, природні вимоги яких повинні бути задовлені, і поляками. Так, наша психіка примирлива, позиція необхідності порозуміння. Ну, а психіка «Діла» — войовнича? Адже-ж «Діло» не стоїть на психіці УВО?

* * *

Стоїмо на різних позиціях. Ви негативно ставитеся до нашої. Нам психікою видається ваша. Але ми ніколи не брали під сумнів вашої доброї волі, вашої доброї віри, не вважали вас тому, що ви думаєте інакше і йдете іншим шляхом, за не-українців, як якихсь «таких українців», українців «в лапках».

Вимагаємо того і від вас.

Виступайте проти нас, боріться з нашою лінією, з якою ви не погоджуєтесь, але боріться з фактами — з нашими вчинками, з нашими поглядами нашими словами, а не з вигадками. Змагайтеся з нами зо всією силою, зо всією гостротою, які можуть дати логіка, діалектика, іронія, сарказм. Негже того не вистачає, і треба конче наклепу і брехні? Не підкидайте нам того, чого нема ні в ділах наших, ані в мислях. Будьте чесні, і будьте послідовні! А тим часом он яка ваша послідовність.

В одному числі «Діла» ви наводите високі принципи, шляхетні слова, які ніби поділяете, а в другому — стаєте на шлях рішучого заперечення отих принципів, отих слів благородних.

Про ско людське, на свято ювілейне, перед чужими — ви ісповідуєте прекрасні принципи, ви говорите добрі слова, а на будні, для своїх — повне заперечення тих принципів, абсолютне нехтування тими словами. Досить тільки порівняти надруковані у вас слова А. Горбачевського чи лист Ю. Романчука і статтю про Брюсель. Це чесно? Це «другого не кривдити», це «віддавати кожному, що належить?»

Адже те, що «Діло» пише про нас, то гидко й безчесно. Так, безчесно, бо воно свідомо замовчує факти, перекручує їх, набріхує. Адже в «Тризубі» (ч.9-267 з 1. III с. р.) д о с л о в н о надруковані виступи наших делегатів. Ви читали? Ні, так перечитайте, і тоді боріться проти того, що там написано, проти наших вчинків, наших слів. Або замість тенденційно підібраних витинків з німецької преси візьміть хоч би звіт про брюсельські наради в бюлетеню французькому, що його видають в Брюселі націоналісти*).

*)Міжнародна Унія Прихильників Ліги Націй займалася підчас своїх нарад в Брюселю 15 с. м. (лютого) становищем українців в Польщі. Делегати польські, цілком визнаючи екцеси доконані урядовими чинни-

Але хто дав вам право скидати нас болотом? Зневажати нашу національну приналежність? Як смієте ви кидати на нас анатему, одлучати од української нації, накидати нам польськість?

Перечитую ваші примітки, ксжен ваш неохайний натяк, кожен ваш гідкий наклеп, сті ваші — «такі українці», оті лапки — «українська делегація», і здається нічого гідкішого в житті не читав! Хібащо в московських газетах, які виходять тепер нашою мовою на Україні. Так то ж преса наших ворогів. Та й то, куди їй! Адже вашій манері трактувати тих, хто инакше, ніж ви, думає, вашим добірним виразам може позаздрити навіть «Комуніст» та «Пролетарська Правда». Коли б «Діло» не було газетою «буржуазною і націоналістичною», то напевно після кількох виступів в такому стилі до нього почали б присилати на науку та на вправи в Великій Україні молодих совжурналістів. Було б їм таки чого навчитися.

От уже справді, — «не так тії вороги, як добрії люде».

Ми з вами не згідні... Не можемо ми бути згідними, то-ж будьмо принаймні чесними.

Чи ви вже на те органічно не здатні?

С. Черешня.

Перша лекція французького товариства українознавства в Парижі.

Як відомо, в Парижі існує «Cercle d'Etudes Ukrainiennes», який, об'єднуючи в собі видатні наукові та публіцистичні французькі сили, має метою вивчати Україну зо всіма її проблемами як минулому, так і в сучасному. *) Одною з сторін діяльності Товариства цього є публічні лекції, які торкаються України та всіх питань зв'язаних з нею.

В суботу 21 березня в салі «Музе Сосієл» в Парижі відбулася перша така лекція, виглошена ген. Табуї, бувшим Високим Комісаром Франції на Україні. Темою доклада були загальні відомості про Україну.

У великій салі «Musée Social» на стіні висіла одна велика мапа України, на якій крім зазначених етнографічних кордонів було подано політичні кордони української держави з 1920 року, а друга — мапа Європи, із виділенням України.

Присутніх було до 180 чоловік. Серед присутніх мусиме одмітити франц. посла де Панафіе, військового губеранатора Парижа ген. Гуро, п. п. Жорж-Піко та Кастаньє з міністерства закордонних справ, п. П'єр, делегат Високого Комісара Ліги Націй по справах біженців в Парижі, адвокат Пенвен, представник французької федерації комбатантів, головою якої є міністр Мажіно, голова окр. суду Фльорі, Клен, ген. консул, голо-

ками, бажали усправедливати їх активним спротивом, який виявляють українці режимові і надужиттям поляків. Багато промовців плямувало способи вжити поляками, способи негідні цивілізованого народу. Було обрано комісію для дослідження становища українців в Польщі. Українських делегатів вігали за їхню тверду і коректну позицію. Таку оцінку становища українських делегатів дає «Bureau de presse ukrainien à Bruxelles» (23. 11), зв'язане з неприхильними до нас колами націоналістичними. Його представник був там присутній.

*) Ширша стаття про це Товариство буде подана «Тризуба» згодом Ред.

ва україн. секції Комітету «Франс - Оріан», депутат Валя, адвокат Вільм, Грожан, був депутат, член Морської та Міжнарод. Диплом. Академії, Рене Пінон, проф. Школи Політич. Наук, редактор «Revue des Deux Mondes», публіцист Фернан Шоден, полк. Готьє, генштабу полк. Коке, пані Бонен, пані Евейяр, полк. де Траверсе, голова Франц. Ліги», Бодрі, Нерісон, представник Національного Союзу Комбатантів, Пуласький, повн. міністр, представник Краківської Академії Наук в Парижі, п. п. Глінський і Боянський з польської Амбасади, відома письменниця Камбов-Табуї, поет і письменник Шарль Тійак та інші, серед яких числені члени Товариства. З не-французів були п. Алі Мардан бей Топчибаші, Гайдар Бамат бей, ген. Квінітадзе, кн. Багратіон, Гвазава, редактор «Прометею» та інші наші кавказькі приятелі. Був також і кн. Голіцин, граф Остерман та п. Кривез, Голова і заступник голови Міжнароднього Антибольшевицького Комітету.

Українська колонія була представлена чільними рпредставниками. Генеральна Рада в повному складі на чолі з п. М. Шумицьким, головою, та І. Косенком, заступником, був ген. О. Удовиченко, Голова Т-ва б. Вояків Армії УНР, п. М. Шульгин, секретарь Місії УНР в Парижі, М. Ковальський, голова Громади, кн. Токаржевський-Карашевич з дружиною, відом. мелярка С. Лів'цька, панство Єремїви і полк. Лярішенко, а також члени Громади та Військового Т-ва.

О 9-ій год. на естраді зайняли місце члени Управи Т-ва. П. Феран, повноважний міністр та професор Вищої Лінгвістичної Школи в Сорбоні, виголосив коротку промову, в якій повідомив про мету і завдання Т-ва і представив присутнім докладчика ген. Табуї.

Взявши слово, ген. Табуї у півторагодиннім викладі дав загальний образ України. Торкнувся докладчик географії та природних багатств України, подав коротко історію України, починаючи ще з княжих часів і кінчаючи теперішніми часами. Найбільше спинився ген. Табуї на недавніх подіях на Україні, бо ж сам навіть був присутнім в Києві ще у 1917 році та був особисто на Софійській площі в момент проголошення самостійності України. Його жива, ясна і стисла по формі промова переривалася в багатьох місцях гучними оплесками присутніх. Закінчив докладчик свою промову словами, сказаними по українському: «Ще не вмерла Україна».

Далі знову взяв слово Голова Т-ва П. Феран, який подякував докладчикові та виголосив численні привітання, які настигли на цей день до Т-ва.

Одмітимо серед них наступні привітання. Від українських наукових інституцій були такі: від Українського Академічного Комітету в Празі, від Українського Університету в Празі, від Педагогічного Інституту в Празі, від Української Академії в Подєбрадах. Від Українського Наукового Інституту в Берліні, від Українського Наукового Інституту в Варшаві, від Бібліотеки імені С. Пеллурі в Парижі, від окремих осіб були привітти з Женєви від В. Прокоповича, з Праги проф. О. Шульгина, акад. Смаль-Стоцького, проф. Кабачкова, доц. Д'яконенка та з Женєви п. Бачинського. Привітали також і українські емігрантські громадські і військові організації у Франції.

Від окремих осіб та організацій французьких одмітимо такі привітання: від маршала Франше д'Еспре, Франсуа Марсала, був голови ради міністрів, сен. Кавілона, маркиза де л'Егліз, голови Т-ва ім. Бальзака, Абдона Буасона від «Франс-Оріан», Леона Боліє з школи східних мов, інж. Ерольда, директора публичних робіт, абата Кене, генерального вікарія Паризького Архiepіскопа, пор. Дюге, відомого письменника, Бренє де Сен-Крісто, голови франц. Антимарксистського Інституту, та інші.

Зачитання привітань викликало рясні оплески присутніх. На тому перша лекція і була закінчена.

Ч. Д.

3 міжнародного життя.

— Нова фаза німецько-совітських взаємовідносин.

На порядок денний європейського політичного життя ще раз встало питання про німецько-совітські взаємовідносини. Заговорили про них у пресі тому, що між Німеччиною та совітським союзом розпочато пересправи про відновлення так званого Берлінського договору, складеного в 1926 році, що був продовженням попередньої політичної згоди в Рапало.

Договір той, як відомо, в очах німецьких політиків, принаймні, — на протязі останніх п'яти літ, — був явищем великої ціни. На їх думку, приятельські відносини з СССР мали бути базою німецької міжнародної політики, спрямованої одночасно на схід і на захід Європи. На заході большевики потрібні були німцям, як опора і союзники в дипломатичній їх боротьбі за ревізію несприятливих для них мирних договорів: на сході — так само, як союзники, але на цей раз уже не лише в дипломатичній, а і впрост у можливій збройній боротьбі за «коридор», за балтійські лімітрофи і т. и.

З другого боку, перед німцями стояли й дуже важливі економічні перспективи. У совітів на той час не було скільки-будь упорядкованих торговельних та економічних взаємовідносин з європейськими державами. Німеччина була першою, що унормувала з ними ті взаємовідносини, додавши до того од себе ще й великі кредити, — в сумі 300 мільйонів золотих марок, які пізніше і збільшила. Сполягаючися на довоєний стан великого торговельно-економічного обороту з колишньою Росією, а також і на те, що явних конкурентів у них не було, німці сподівалися, що, приятелюючи з большевиками, вони надовго, а може й навзажди, перетворять величезні східні простори СССР в залежний від себе ринок і навіть просто в неофіційну колонію. І остільки сильні були ті сподіванки, що ще рік тому у частині німецької преси цілком поважно розважалося питання про можливість перекинути на територію СССР від десяти до двадцяти мільйонів німецьких колоністів.

Де-що з тих сподіванок начеб-то виправдалося. Як то стало видно з повідомлень європейської преси, а ще більше — з відповідних дебатів у німецькому ж парламенті — німці в значній мірі використали своїх совітських союзників. Між німецьким рейхсвером (наймане 100-тисячне військо) та червоною московською армією встановлено найтісніші зносини. Німецькі офіцери тисячами заведені до червоних штабів, до командних посад, а особливо багато їх у складі совітської військової авіації. На території СССР, — дальше від західних його кордонів, організовано німцями для своїх можливих потреб величезні заводи, на яких фабрикують зброю різного роду, — від рушниць до гармат, ставлять бойові авіони, виробляють військове постачання, і в найбільшій мірі продукують шкідливі гази, яким німці присвячують особливу увагу.

Так само німецько-совітські приятельські відносини виявили себе і в площині міжнародної політики. За всі останні п'ять літ дипломатичні виступи Москви та Німеччини були не тільки паралельними, але й наявно наперед погодженими. Німеччина не тільки всюди й скрізь протегувала совітську політику, виводячи, так мовити, на люде її дипломатичних представників, але й робила далеко більше за те: кожна свою згоду чи уступку на адресу західних держав, — особливо Франції, — вона демонстративно доповнювала новою згодою з СССР, тим чи иным приятельським виявом у бік червоної Москви. На всіх міжнародних конференціях, при всіх умовах і обставинах, німецькі і совітські представники йшли дружньою парою, підтримуючи один одного, навіть і тоді, коли, здавалося б інтереси їх мусіли бути протилежними. Згодом до тієї пари, з інших причин і з іншою метою, почали приставати делегати інших держав: спочатку Туреччини, за нею Італії, далі — ріжних менших країн, незадо-

волених сучасним становищем своїм, які в сукупності своїй утворили так званий ревізіоністський дипломатичний блок, бо всіх їх об'єднувала одна спільна мрія, — змінити кордони свої, встановлені мирними договорами. Блок той правда на сьогодні начеб-то стоїть під загрозою своєї повної дислокації, але про це можна буде говорити лише пізніше, коли більше виявлений буде процес того розпаду.

Гірше стоїть справа з економічними перспективами. Унормування зносин з ССРСР мало-що дало Німеччині. Рясні концесії, що ними нагородили большевики своїх німецьких приятелів, майже всі кінчилися крахом і занепадали. Причини тому — внутрішня «пролетарська» політика Москви, яку вона не може не виявляти на адресу капіталістів, хоч би й із союзнаї держави. Що ж до торговельного обороту з ССРСР, та колодою на дорозі його нормального розвитку, як для всіх інших совітських контрагентів, була і для німців славетня большевицька монополія зовнішнього торгу, з якою годі боротися хоч би й союзним представникам капіталістичної методи вільного торгу. Од торговельних зносин з большевиками і в Німеччині, як і в інших країнах, найбільше виграли лише спекулянти, що вміють ловити рибу навіть у московській мутній воді. Що ж до мрії про висилку на схід лишків свого населення, то ця сподіванка обернулася до німців самою лихою стороною. Не тільки не послали вони туди нових колоністів, але й ті старі німецькі поселенці, що осіли там століття і більше тому назад, за останній час повернулися тисячами до своєї давньої батьківщини, голі, босі і обкрадені до нитки червоними союзниками німців.

Незадоволені в Німеччині большевиками ще з одної причини. Тоді, як німці самі скрупулезно дотримуються договороної методи не втручання до внутрішніх справ союзника, — остільки, що не завжди навіть зважаються ставати на обороні своїх громадян, які попали до рук московських чекістів, в той самий час, большевики поводяться в Німеччині майже, як у себе дома. Вони дають гроші, виучку і провід німецькій комуністичній партії, вступають в якісь потайні пересправи і договори з гакенкрейцерами, організують бойові загони червоних фронтівців, кадри комсомольців і безбожників, засновують «ячейки» в німецьких установах, ставлять місцеві чека і т. и. без кінця і краю на цілому просторі Німецької республіки. Звичайно, все оте робиться іменем не московського уряду, а Комінтерну, але німці ліпше за кого іншого знають ціну тому розділу між совітською владою та Комінтерном.

На стороннє око здавалося б, що німцям після того, як вони зажили таких солодощів од московських товаришів, зостається лише одно: використати той факт, що Берлінський договір доходить кінця, анулювати його і потроху й помалу шукати інших напрямків що-до східної політики своєї. Але в Німеччині більшість політичних кол., — правих і лівих, гакенкрейцерів і соціал-демократів, католиків і великих промисловців, гадають інакше. Усі вони вважають необхідним продовжувати свою дружбу з совітами.

Правіші німецькі політики. — велика сила в країні, сподіваються, що союз і згода з большевиками дадуть Німеччині можливість відтворити східні кордони свої, привернути «коридор», погромити Польщу, викликати одночасно з тим і загальну війну в континентальній Європі. А наслідком того, мовляв, буде, по-перше, відновлення довосної могутності Німеччини на заході Європи, і по-друге — спільні кордони на сході з ССРСР чи тою державою, яка стане на його місце та яка буде, з одного боку, невичерпаним резервуаром людського матеріалу для можливих у майбутньому війн, а з другого — колосальним ринком для німецької промисловости.

Ці мрії цілком одверто піклуються націоналістичними німецькими колами, але помилкою було б думати, що ними не захоплюються й політики демократичного, а навіть і соціалістичного табору. Відтворення великої довосної Німеччини — віра й надія, спільні для всіх політичних німецьких партій. Розходяться вони в методах досягнення тої мети. І не розхо-

дяться вони в одному, — в тому, що сам Господь Бог утворив ССРР чи схід Європи для того, аби німці могли використати його людську силу й матеріяльні можливості для своїх державних і національних цілей. Вільгельм, мовляв, свого часу зробив помилку, розірвавши з Миколою, і був за те покараний; сучасна Німеччина тої помилки повторити не сміє.

Большевики, маючи на оці свої інтереси, дуже влучно зараз використовують такі німецькі настрої. Московські товариші дуже добре розуміють, що Німеччина для них — єдина в Європі опора, фінансова й політична: що без її допомоги — кредитами, людьми, дипломатичними заходами і т. и. — вони кожного дня можуть перетворитися із державних людей у ненависних усім емігрантів. І вони роблять усе, щоб Берлінський договір було продовжено, щоб нав'язане приятельство з Німеччиною було стверджено й закріплено на довгий ряд літ. Для того вони урочисто закликали до себе в Москву всіх найбільших представників німецької тяжкої індустрії, — од Сіменса-Гальське до Крупа включно, всього до 50 людей, показали їм свою тверду руку в країні, свої так звані досягнення, зачарували гучними промовама та блискучими декораціями і нарешті, як повідомляє з достовірного джерела освідомлений «Neues Wiener Journal», зробили їм такі далекосяглі пропозиції:

«Тільки ви, німці, маючи ваші організаційні здібності, булиб у стані відтворити колишню російську промисловість згідно з п'ятилітнім планом, аби потім взяти над нею провід. У той спосіб ви могли б зробитися панами цілої континентальної європейської індустрії, ставши поруч з Сполученими Штатами, що опанували індустрію американську.

«Ми з свого боку зобов'язуємося передати до вашого розпорядження — у необмеженій кількості — вимуштрованих і слухняних робітників, встановивши для них мінімум заробітньої плати, неможливі у Німеччині. Крім того, ми зобов'язуємося не конкурувати з німцями своїм кидальним торгом (dumping).

«У союзи з нами та за допомогою нашого кидального торгу ви будете в силі роздавити французьку, англійську та американську індустрію, представники якої вже тринадцять літ експлуатують вас».

Іншими словами, совіти пропонують німцям промислову, а за нею й політичну гегемонію на сході Європи, що пізніше має привести до гегемонії в цілому світі. Себ-то як раз те, про що мріяли в Німеччині до війни, про що не перестають мріяти й зараз. Звичайно при тому Москва має свої приховані думки. Але вона їх поки-що не виявляє, — лише просить за все те на перший час нових кредитів у сумі якихось 300-400 мільйонів золотих марок.

Ближчий час вкаже, чи буде та згода складена, чи будуть ті гроші дані. Поки ж що європейська опінія тяжко всім тим стурбована.

Observer.

Маленький фельетон

· Ні не одурите»

Та воно б оце й нічого, та дуже ж таки кепсько туманність після большевицького «завтра» паралізує сьогодні».

— А чого ж це воно так?

— Та, бачите, зараз є загроза самому буттю «Росії». Бо де-які

народності, а головним чином українці, заявляють вимогу відділення. Хотять її пошматувати...

— Це, як знаєте, дуже нас хвилює...

— Так чого ж ви хоч на папері не розв'язуєте національної проблеми майбутньої Росії...

— Думали!

— Ну?

— Створили навіть видавництво «Єдінство».

— Ну?

— Та українців не можмо прихилити до себе.

— А чого?

— Та вони не хотять вірити...

— А чого не хотять?

— Та трохи пересолили...

— Та невже?

— Так ст як би ми українців прихилили... То ми б і других прихилили б...

— А ви знаєте, що в справі розв'язання української проблеми треба шукати нових шляхів та слів...

— Тай на що вже новіше, як стаття пана Федотова. Він же в охороні єдності Великої і Малої Росії, одним з найміцніших зв'язків по-міжними ставить віру.

— Ну, тай що?

— Ну тай це не помагає...

Так ото найтяжча справа побороги українську проблему: ти їм про об'єднання в релігійному відродженню, а вони тобі доводять — «Ні не одурите».

А. Терещенко.

З преси.

Орган націоналістичної думки в Перемишлі «Український Голос» в статті «Злочин мінімалізму» (ч. 8) повчає українську молодь, як треба «ставити максимальні вимоги, коли йде про мету».

Робиться це вельми просто:

«при опрацьовуванні плану праці»

треба лише

«не оглядатися (як це робили наші «батьки») на обставини».

Хто оглянеться той, очевидно, закам'яніє, як дружина біблійного Лота, що тікала з Содоми й Гомори. Щоб цього не тапилось

«ми раз на все мусимо зірвати з нагинаннями наших цілей до «реальних обставин», а навпаки мусимо докласти всіх старань та сил, щоб реальні обставини нагнути до наших цілей.»

* * *

З усіх органів нашої так званої «націоналістичної» преси безумовно першенство треба віддати аргентинському «Українському Слову». Там засіли люде, які безумовно врятують Україну. Їхні рецепти? Вони дуже прості:

По-перше, українцям нема чого робити

«в міжнародньому світовому шахрайському клубі, який іменує себе. «Лігою Націй» (див. ч. 7).

По-друге, вилаявши добре Лігу Націй, мусять вони подбати, щоб повстала

«надпартійна організація, яка зможе дати національну, реальну силу — армію» (див. ч. 8).

По-третє, і саме головне, бо цього дуже бажають і большевики, ходить і їм про знищення УНР, «Головної Еміграційної Ради», «Тризуба», бо вони мовляв

«радіять укр. населеннюв Галичині, на Волині, Підляшшу і Полісся стати на реальний шлях» (див. ч. 6.).

Редактори аргентинського «Укр. Слова» не знають того, що:

1. всі «націоналістичні» укр. організації ще недавно зверталися до Ліги Націй з телеграмами, 2. що творити армію можуть не партійні чи надпартійні організації, а державні, 3. що «Розбудова Нації» лає за реалістичні поради не лише «Тризуб», Головну Еміграційну Раду і УНР, а і УНДО, укр. с.-д., укр. радикалів, українських сенаторів і добру половину українських депутатів польського сейму.

З широкого світу.

— Французька преса друкує сенсаційні відомості про німецько-большевицьку співпрацю що-до морських зброєнь.

— Помер бувший німецький канцлер Герман Мюлтер, що в 1919 році підписав в імені Німеччини Версальський договір.

— Золотий запас Америки досягає 4.685 мільйонів доларів.

— Коло Маріла-ді-Піза в Італії загинув відомий італійський авіатор Мадалена, що брав участь у врятуванню експедиції ген. Нобіле, а також недавно ще перелетів Атлантичний океан в складі італійської ескадри, висланої до Південної Америки.

— Виясниється, що атентати в Білгороді суть ділом рук кроатських незалежників, що мають центральну організацію в Відні.

— Ганді продовжує переговори з віце-королем Індії в справі нової конференції «Круглого Столу» і конституційної реформи в Індії.

— Консервативна японська партія Сейюкай організувала в Токіо великі протестаційні маніфестації проти сучасного ліберального уряду. В результаті сутичок з поліцією нараховується багато ранених.

— В Мексичі в області Мазатлан коло старих копалень золота знайдено нові багаті поклади цього металу.

— В Афинах коло некрополя відкопано старовинний храм Ероса.
— На першій сесії Центрального Виконавчого Комітету СССР «обрано» народніми комісарами союзу: головою — Молотова, заступниками — Андрєєва, Куйбишева і Рудзутака, а комісарами — Литвинова, Ворошилова, Розентольця, Орджонікідзе, Рухимовича, Янсона, Антипова Яковлева, Микояна, Зіхона, Гринька. До Бюро ЦИК'а «обрано» Калініна, Петровського, Червякова, Мусабєкова, Ходжаєва, Аїтакова, Нусраторлія і Єнукідзе.

— 6 квітня в Афинах має відбутися міжнародній радикально-демократичний конгрес.

— Перепис в Канаді показав, що там ще залишилося 118.000 індіців, з них 53.000 католиків.

— В Іспанії скасовано цензуру друків.

— Бельгійський уряд провів через парламент закон про скорочення на 6 відс. утримань всіх урядовців.

— В зв'язку з зрештом в Стокгольмі агента III-го Інтернаціоналу Кюля шведська поліція виявила, що Москва недавно передала 500.000 корон норвезькій комуністичній партії і 96.000 стокгольмському органі комуністів-москвофілів «Ні Даг».

— Підписано большевицько-турецький комерційний договір. Новий договір заступає старий, складений в 1927 року.

— СССР замовляє в Німеччині 500 паротягів і 5.000 вагонів.

— Большевицький експорт до Німеччини в 1928 року був 723 міл. зол. марок, в 1929 — 425 міл. і в 1930 р. — 436 міл. В тойже час вивіз досягав 403 міл., 353 міл. і 430 міл. зол. марок.

— Остаточні результати анкети смертних випадків в Бельгії від туману цієї зими показали, що їхньою причиною є гази фабрик і заводів, що при відсутності вітру осідають в долинах і отруюють атмосферу.

— Китайський уряд ростріляв в провінції Кванг-Тунг 73 старшин і солдат — комуністів.

— В Токіо невідомий японець тяжко поранив комерційного радника большевицької місії Анікієва.

Од Редакції

Редакція просить усіх авторів, які мають дати свої статті на роковини смерті бл. нам. С. Петлюри, прислати їх на 1 травня.

Хроніка.

З життя укр. еміґрації.

У Франції.

З життя Військового Т-ва. Безробіття зринуло і членів Т-ва, і безробітних яких нараховується 6 чоловік. Є надія, що Управі пощастить влаштувати на роботу всіх. Найгірший стан членів Т-ва, — молодих інженерів, що прибули до Франції без права на працю від Міністерства Робот та які все ж до цього часу працювали, сьогодні їх звільнено. Вживаються всіх заходів, аби вихлопатати для них «аві фаворабль».

З огляду на те, що криза безробіття ще не минула, можливо, серед членів Т-ва можуть бути нові безробітні, яким треба допомогти матеріально. Управа Т-ва прохає всіх членів Т-ва вносити свої пожертви для безробітних. З цією ж метою Управа Т-ва має на меті влаштувати концерт в м. Парижі.

Управа Т-ва до цього часу особливу увагу звертала на підтримку хворих вояків, незалежно від того, чи вони є членами Т-ва, чи ні. Де-хто з хворих рахується кандидатами до санаторій, де-хто перебуває в лічницях, але всі вони потребують допомоги. Крім тих хворих, що зареєстровано раніш, зголосилося ще двох, а саме, хворий на сухоти козак Стромлю та ще один козак. Першого зараховано кандидатом в санаторію, чекає, алеж поки — що не може працювати. Другий перебуває в лічниці для нервово-хворих в Брюсселі, всіма забутий вже більше року. Просить прислати грошей на марки та тютюн. Управа з 1 січня по 15 березня зібрала певну суму, яка переважно склалася з пожертв п. П. Гроші вже всі розіслано. Прохається добрих людей не забувати хворих вояків та вносити свої пожертви.

Згідно постанові 2 Військового З'їзду, члени Т-ва повинні внести

одноденний заробіток на потреби Т-ва. З огляду на погіршення матеріального добробуту членів Т-ва в зв'язку з загальною кризою, Управа Т-ва ще не визначила дня для виконання цього, алеж разом з тим звертається до тих членів які матеріально добре стоять, по можливості внести свій одноденний заробіток зараз.

14 березня на запрошення фр. комбатантів 15 ар. м. Парижа, ген. Удовиченко, секр. М. Ковальський і сотн. Солонарь були присутніми на вечірці, влаштованій комбатантами. Представників було зустрінuto дуже радо та вони тішились загальною увагою всіх присутніх видатних фр. діячів.

Інвалідний фонд і хутір Т-ва. Вже наближається весна і перед Управою повстає чергове завдання — впорядкування хутора. 23 березня силами членів Управи відбулася нова посадка 6 дерев (3 яблуні, 2 груші і одна вишня) та 10 кущів агрусу, порічок та инш.

Урган, який пройшов над м. Даниї восени минулого року, пощадив дерева, алеж багато приніс шкоди будівлі. Зірвано дах на шопі, ушкоджено на баракові. Треба все відремонтувати. Треба знов копати ґрунт та инш. Деяку просту роботу певно виконують члени Т-ва в м. Париж, що дали свою згеду приїхати на хутір в одну за неділь, алеж де-що потрібно зробити, що вимагатиме витрат. Інвалідний фонд майже вичерпаний (залишилось 200 фр.). Отже Управа звертається не тільки до членів Т-ва, але і всіх громадян, допомогти своїми пожертвами закінчити впорядкування першого і цінного матеріального укр. здобутку — хутора Т-ва.

Драматичний гурток при Філії Т-ва в м. Оден - ле - Тіш. При цій Філії під головуванням знаного ген. Башинського засновано драматичний гурток, який

має на меті поширення укр. мистецтва.

«За Державність». Поступило в — продаж нове ч. 2 цього журналу. Вміщено багато цінного історичного матеріалу за часів нашої збройної боротьби. Набувати можна через Управу Т-ва.

Управа Т-ва нагадує своїм членам про необхідність обміняти свої старі членські картки, бо вони не дійсні з міс. березня 1931 р.

— Нова газета в Парижі. 15 березня вийшло в Парижі перше число української двохижневої газети «22 Січня», органу Союзу Укр. Емігр. Організацій у Франції. Число містить кілька статей, заміток та хроніку з життя Союзу, а також першу лекцію фр. мови.

Український театр в Парижі. 22 березня в салі Сен-Леон українська трупа під орудою п. Петра Шмалія виставила п'єсу «Катерина» М. Ванченка. П'єса пройшла добре. Участь приймали пані Смірнова, Підгорська, Пелехіна, Круглякова, Власенко-Горлєвська й пані Манців, Топольський, Шмалій, Бридун, Половий. Учасники справилися з своїми ролями і показали все, що потрібно було для повного ансамблю.

— Кнютанжі. 22 березня в Кнютанжі було влаштовано спільними силами Громади та Робітничої Спілки Шевченківське свято. Офіційна частина розпочалася о 4 год. промовою Голови Громади п. Маршевського. Далі слідував змістовний реферат п. Тупицького, Голови Робітничої Спілки. Після проспіваного численними присутніми «Заповіту», п. М. Ковальський, голова Паризької Громади, виголосив коротку промову. Далі почалися співи, в яких прийняли участь прибувши з Оден-ле-Тішу співаки Винницькі та п. Софроненкова та декламації дітей, учнів Дитячої Школи в Кнютанже.

А у вечері того ж дня Мистецьке Т-во ім. Карпенка-Карого виставило п'єсу «Хмара» під умілою режисурою пані Чорноморець. Участь у п'єсі взяли пані Чорноморець, Здеба, Софроненко та па-

ни Винницький, Силенко, Маршевський, Безкорвайний, Ткаченко, Тупицький та інші. П'єса пройшла за великим успіхом і піднесенням.

— Шалет. 14 березня в Шалеті відбулося врочисте святкування роковин Т. Шевченка. В програм увійшли: реферат, концерт хору під проводом В. Ковгана в 2-х відділах, декламації і солові співи. Під кінець — бал.

— Ліон. 14 та 15 березня ліонські українці святкували Шевченкові Дні. 14 березня Т-во Самоосвіти ім. Т. Шевченка разом з клубом Т-ва б. Вояків Армії УНР влаштувало сімейну вечірку, присвячену пам'яті Т. Шевченка. В програм входили декламації, співи, солові та хорові і національний балет. Вступне слово виголошене було п. Олійниковим, а про Шевченка говорив п. Качук. Вечірка пройшла добре.

15 березня Громада влаштувала святочну академію Шевченка. Після вступної промови п. Паламарчука, один реферат виголосив п. Горбатенко, другий — п. Таран. Далі відбулися декламації та співи. Після того в товариській бесіді присутні провели час. Підчас вечірки розіграно було на користь вихрих краватку за 240 фр.

Мимоволі виникає питання, як поставилися ліонські українці до влаштування двох окремих свят? Частина, сторонники єдності, були на обох святах, більшість при своїх організаціях. Але знайшлися і такі, які не були ні там, ні там. Треба підкреслити, що всі ліонські українці належать лише до одного політичного уруповання і базуються на УНР.

— Роковини смерті Шевченка було відмічено в місцевій франц. пресі. Великий місцевий орган «Le Progrès» умість в статтю про Шевченка та про його значіння.

В Чехії

— Український Республікансько-демократичний клуб в Празі улаштував 13. III. 1931 Шевченківське свято в готелю Граф. Відкрив свято вступним словом голова Клубу проф. К. А. Маціє-

вич. Реферати відчитали: Академ. проф. др. Ст. Смалъ-Стоцький — «Т. Шевченко — геній українського народу» і Г. Лісовський: «Т. Шевченко, як маляр».

Читання поезій Шевченка провела пані Л. Дяконенко, в концертному відділі вечора взяли участь пані Ст. Нагірна і пан Гакен під акомпанімент молодого піаніста Р. Сімовича.

Свято було закінчено відспіванням самою публікою «Як умру».

— Українська Національна Жіноча Рада в Празі улаштувала 14. III ц. р. в помешканні Студентського Дому академію, присвячену шануванню пам'яті трьох видатних українських жінок - небіжчиць, що одійшли від нас на вічний покой в минулому півріччі 1930 р., а власне: Олени Пчілки — Ольги Петровни Косач - Драгоманової, Марії Старицької та Валерії Олександровни О'Коннор - Вілінської.

Реферат про Олену Пчілку подала пані проф. С. Русова, про В. О. О'Коннор - Вілінську — пані О. Галаган (через хворобу останній був прочитаний панією Лоською), і про Марію Старицьку — проф. Дм. Антонович.

Особливий інтерес викликав реферат проф. Антоновича. З цього реферату ми подаємо де-які найбільш цікаві відомості.

Марія Старицька — найстарша дочка Михайла Старицького, відомого письменника, драматурга, поета і режисера, діяльність якого, на думку референта, ще не оцінено в повній мірі. Мати М. Старицької — Софія Старицька, сестра Миколи Лісенка; від неї Марія Михайлівна дістала в спадщину музикальність, а від батька — любов до сцени і видатні драматичні здібності. На сцені М. М. стала виступати з юнацьких літ. Виконувала добре лише ролі мелодраматичні; в побутовому ж репертуарі, що тоді єдиний панував на українській сцені, не мала відповідних ролей. Її занадто велика постава, гучний голос надавалися лише на такі п'єси, як Медея, Марія Стюарт і т. п. Рис побутовщини в своїй інтерпретації

М. М. не мала. Подібно до свого батька, вона була артисткою не сцени, а естради і тому особливим успіхом користалися її виступи, як декламаторки.

Не можучи віддатися цілковито сцені тодішнього побутового українського театру, Марія Михайлівна змінила свою професію і вирішила послужити українському театральному мистецтву, як педагог. Для того вона їде до Петербургу, закінчує там драматичну школу, повернувшись до Києву, вступає до музично-драматичної школи М. Лісенка і стає вчителькою молодих артистичних українських сил. На цьому полі св. її діяльності вона, можна сказати, найшла сама себе, і діяльність її в цій школі мусить бути відмічена в історії українського театру, як дуже продуктивна і надзвичайно корисна. З часом на неї перейшло все керування школою, особливо після смерті власника школи М. Лісенка. Під її керуванням з школи було випущено багато видатних українських артистів, і така наша славна декламаторка, як Наталя Дорошенко, була також ученицею Марії Старицької. Марія Мих. дуже добре справлялася з своїми обов'язками директора школи і тільки завдяки її інтелігентности і епічному спокою в поводженні з людьми ця інституція щасливо переживала і поборювала різні конфлікти і з адміністрацією, і з самими часом вибагливими, амбітними, зденерованими учнями.

Особлива заслуга Марії Старицької полягає в тому, що вона стала перша відчувати, передбачати необхідність зміни побутового театру, який вже відіграв свою роль в житті й на зміну якому йшов новий театр з новими вимогами від артистів. До такого нового театру підготувала артистичні сили в своїй школі Марія Мих. Прибувши до Києва Лесь Курбас, організатор нового театру, міг знайти потрібні для нього українські артистичні сили тільки завдяки попередній підготовчій праці М. М. Отже діяльність Марії Мих. спричинилася поставленню нового українського театру на таку висо-

чінь, що театр цей не тільки до-
рівнювали театру Мейерхольда,
а навіть ставили його ще вище.

В історії українського театру
Марії Старицькій можна одвести
почесне місце, як родоначальни-
ці інтелігентського українського
театру.

З. М.

В Польщі.

— З життя Україн-
ського Наукового Ін-
ституту. З березня ц. р.
як вже повідомлялося, відбули-
ся в залі Варшавського Наукового
Товариства, публічні виклади УНІ.
Першим прелєгентом був мініс-
тер Л. Васілевський, що виголо-
сив доклад на тему «Про націо-
нальну справу». В своїому докла-
ді прелєгент дав нарис соціоло-
гічної постановки національного
питання в цілому його обсязі, по-
чинаючи від пробудження націо-
нальної свідомости і кінчаючи
створенням національної держави.
Процес цей, як ствержено сучасни-
ми соціологічними досвідами, є
процесом натуральним; по одна-
ковій, приблизно, схемі прохо-
дить національне відродження усіх
націй.

Другий прелєгент В. Садовський
виголосив докладна тему: Україна
в п'ятилітньому господарському
плані ССРСР». В своїому докладі
прелєгент, спинившись зпочатку
на історії п'ятилітнього плану,
на підставі аналізу даних про ка-
пітальні вклади, які проєктую-
ться п'ятиліткою по окремих га-
лузях української промисловости,
приходить до висновку, що тенден-
цією п'ятилітки є занедбання ін-
тересів України на користь ро-
сійських, в першу чергу східніх,
районів. Тенденції п'ятилітки прел-
єгент зв'язує з тенденціями гос-
подарської політики російських
дореволюційних урядів.

— Порічка коло Грод-
на. В кінці лютого цього року
завітав до Порічка коло Гродна
український драматичний гурток
під орудою пані Дори Руденко,
але властивим директором гуртка
є пан Назар Обідзинський. Гур-

ток складається з 20 осіб та посі-
дає власний реквізит й декорації.
Серед членів Гуртка здибуємо був-
ших старшин Армії УНР, як-то:
пп. Обідзинського, Грунвальда
Мілянського та Кусенка. Вистав-
лено було такі п'єси: «Хмара»,
«Ой не ходи Грицю», «Наймичка»,
«Маруся Богуславка» та «Воскре-
сеніє». Перші п'єси є красою на-
шого сценично-побутового ми-
стецтва, в яких і для чужинця-
європейця є чим захопитися й
зазнайомитися з українським жит-
тям, традиціями й всім тим, що
так вигідно виділяє особливості
в культурі нашого села посеред
інших слов'янських націй. Проте
остання п'єса «Воскресеніє»,
очевидно припадково попала до
нашого національного репертуару
й здається нам, дирекція добре
зробила-б, як-би її викреслила
з свого репертуару. Так прикро
вражає наше національне почут-
тя московська містерія в ній зало-
жена... Хоч бракувало відповід-
них умов для цих вистав, а саме
впорядкованої сцени, освітлення
і т. инш., а все-ж товариство дало
тахіміт зусиль й подекуди ми-
стецькі образи. Зокрема напричуд
добре випала постановка й гра
артистів в «М. Богуславці». Гра
пані Руденко в ролі Марусі та па-
на Грунвальда в ролі турецького
паши була надзвичайно захоплю-
юча, а бездоганна гра решти арти-
стів доповнила наше загальне
захоплення. Навіть, порівнюючи
слабенькій хор в басах під час спі-
ву невірників не зменшив за-
гального ентузіазму слухачів. Міс-
цеві українці емігранти були дуже
вдячні нашим артистам за ці
вистави й за нагоду пережити на
чужині радісні хвилини націона-
льного буття, зокрема нагадали
нам заповіт старих запорожців
як треба боронити рідний край
від орд напасницьких. Разом з
подякою, що висловлюємо пп. ар-
тистам й дирекції театру, на цим
місці не можемо не привітати най-
старшу, відому й заслужену ар-
тистку гуртка Агафію Любську,
що налічує вже біля 70 років жит-
тя і біля 45 років праці на сцені.
Певно-ж не одні тільки роки
слалися на шляху її праці й певно

-ж вогонь любови до рідного краю
був тією творчою побудкою, що
єднає й нас з нею в наший ще не-

закінченій боротьбі за визволення
України.

Олександр Осадчий.

Зміст.

— Париж, неділя, 29 березня 1931 року — ст. 1. — Г л . ІІ. Суверенність УССР (конституція й практика) — ст. 2. — Я. з Т о к а р Т о к а р ж е в с ь к и й - К а р а ш е в и ч . Фернанд Мазад — ст. 9. — С. Ч е р е п и н . З журналістики нашої й чужої, I. — ст. 12. — Ч. Д. Перша Лекція Французького Товариства Українознавства в Парижі — ст. 16. — O b s e r v a t o r . З міжнародного життя — ст. 18. — А. Т е р е ш е н к о . «Ні не одурите» — ст. 20. — З преси — ст. 21. — З широкого світу — ст. 22. — Х р о н і к а : З життя укр. еміграції: У Франції — ст. 24. В Чехії — ст. 25. — В Польщі — ст. 27.

Звіт.

з концерта-балу бувших юнаків Держ. Спільної Юнацької Школи 14 лютого 1931 року на користь безробітних українців у Парижі.

П р и б у т к и :

	Фр. с.
1. Пожертви:	
від кн. Токаржевського-Карашевича	10 —
» п. Єремїва	30 —
» пані Якимахової	10 —
2. Від продажу квітков. серпантину, квітів та ин.	1.135.95
Р а з о м	1 185.95
В и д а т к и :	
1. На влаштування балю	660.50
С а л ь д о	525.45
Р а з о м	1 185.95

Згідно з постановою Розпорядчого Комітету по влаштуванню балю чистий прибуток — 5 2 5 фр. 4 5 с. — виданий, як одноразова допомога:

1. п. С. Бордогівському, був. юнак., безробітному	250 —
2. п. Нестеренкові, хворому студ., безробітному	100 —
3. п. інж. Корбелецькому, був. юнакові, безробіт.	100 —
4. п. Васильїву П., безробітному	75.45
Р а з о м	525.45

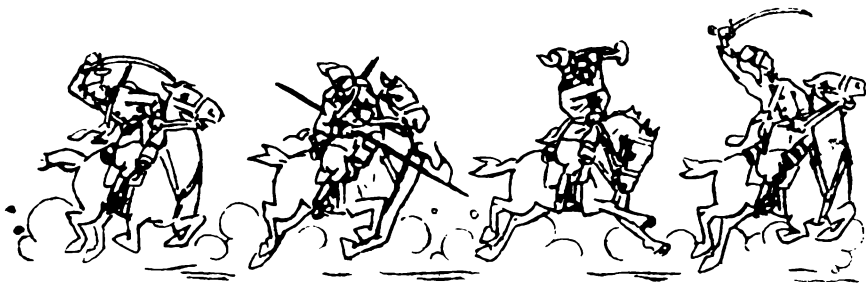
Усім особам, що спричинилися до успіху улаштованого балю Розпорядчий Комітет складає ширю сердечну подяку, а з окрема панам Ємцеві й Солонареві та «тріо» Гетьманам.

За Розпорядчий Комітет

Морозовський (—)

Бахтин (—)

Париж. 13 березня 1931 року.

Українським дітям - Рідне Військо

Великий аркуш бристольського картону в фарбах що представляє піхоту, кінноту, гармати то-що — армії УНР з 1920 р.

**Постаті козаків до витинання
робот» маляра-баталіста Л. Перфецького**

Видання — «Тризуба». Найкращий подарунок нашим дітям.

Добра розвага — малим, дорослим — гарна озлоба до хати.

Ціна аркушу — 2 фр. (пересилка у Франції — 15 с. за кордон — 30 с.).

При гуртовім замовленню значна книжка. Замовляти в адміністрації
«Тризуба» 42, rue Denfert-Rochereau, Paris 5-e.

Українська Бібліотека ім. С. Петлюри в Парижі

відкрита в середу: 6-9 г., в суботу: 4-9 і в неділю: 1-5 г.

В Бібліотеці можна набувати:

Збірник пам'яті Симона Петлюри. Видання Міжорганізаційного Комітету в Празі. Ціна 25 фр. з пересилкою у Франції.

Шевченко. Кобзарь в редакції проф. В. Сімовича. Ціна 25 фр. без пер.

Смаль-Стоцький, Ст. Шевченко — співець самостійної України — 2 фр.

Doroshenko: — Chevchenko — le poète national de l'Ukraine — 5 фр.

Омельянович-Павленко: Україно-польська війна 1918-19. Ц. 15 фр.

Бочковський О. І. «Т. Г. Масарик — Національна проблема та українське питання» — Ц. (без перес.) 19 фр. і на кращому папері 34 фр.

Календарь «Дніпро» на рік 1931. Ц. 12 фр.

Календарь «Червона Калина» на р. 1931. Ц. 12 фр.

Рідне військо — Українським дітям. Постаті козаків до витинання. Ц. 2 фр. аркуш.

Портрети С. Петлюри та Т. Шевченка по 1.50 фр.

Портрет Шевченка на шовку (в шапці) розм. 12 на 21. Ц. 13 фр.

Відзнаки — тризуби по ціні 4 і 6 фр.

Ріжні листівки по 0.75 фр.

Звертатись до бібліотекаря:

Mr. I. Rudicev. 11, Square de Port-Royal. Paris XIII.

Збірник пам'яті Симона Петлюри

Видання Міжорганізаційного Комітету для вшанування пам'яті Симона Петлюри в Празі. Прага. 1930.

З факсиміле і портретом С. Петлюри з року 1917 та 16 світлинами. Великий том, формат 8. Сторінок 260.

Зміст Збірника :

Від Міжорганізаційного Комітету

М. Славінський. Симон Петлюра

І. Мазепа. Творена Держава (Боротьба р. 1919)

П. Феденко. Повстання Нації.

В. Прохода. Вождь та військо.

М. Добрилоєський. З історії господарської політики незалежної України (1919-1920).

С. Сірополко. Освітня політика на Україні за часів Директорії.

О. Шульгин. Симон Петлюра та українська закордонна політика.

В. Королів-Старий. З моїх споминів про С. Петлюру.

Ф. Щербина. С. Петлюра на Кубані.

К. Мацієвич. На зємській роботі.

І. Гаврилюк. Другий військовий з'їзд.

В. Прокопович. Остання подорож.

Листки із споминів *В. Кедровського, Г. Порохівського, В. Куца, В. Синклера.*

А. Яковлів. Паризька трагедія.

Продаж на користь Бібліотеки ім. С. Петлюри в Парижі.

Ціна у Франції: 25 фр. з пересилкою.

Звертатись до бібліотекаря:

Mr. I. RUDICEV 11, Square de Port-Royal, Paris 13-e.

УКРАЇНСЬКА КНИГАРНЯ ТЕОДОР САВУЛА У ВІДНІ

має на складі у с і у к р а ї н с ь к і к н и ж к и , л и с т і в к и , к а р т и -
н и , м а п и і у к р . т о в а р и с ь к і з н а ч к и . Н а б а ж а н н я в и с и л а е с в і й в е л и к и й
ілюстрований каталог. Адресуйте:

Ukrainische Buchhandlung Theodor Sawula, Wien I. Riemerg. 2.
Autriche.

**Передплачуйте одинокий український
журнал**

К І Н О

присвячений справам кіно-продукції, фото, радіо і театрові.

«К і н о » в и х о д и т ь д в а р а з и в м і с я ц ь о б ' е м у в і д 12-16 с т о р і н
з г а р н о ю т р и б а р в н о ю о б г о р т к о ю . П е р е д п л а т а р і ч н о 1.50 а м . д с л . Р і ч -
н і п е р е д п л а т н и к и о д е р ж а т ь д а р о м в с і ч и с л а з 1930 р о к у .

Адреса Видавництва «К і н о » — Львів, вул. Бляхарська, ч. 8.

В и й ш л а н о в а к н и ж к а :

ЕВГЕН МАЛАНЮК

ЗЕМЛЯ Й ЗАЛІЗО

Третя книга віршів.

Художнє видання з артистичною кольоровою обгорткою роботи

В. Дядинюка.

Набувати: в редакції «Тризуба».

Ціна 10 франків (без пересилки).

ТРИЗУБ

тижневик політики, культури, громадського життя та мистецтва, заснований Вяч. Прохуповичем, буде виходити в 1931 році по старому шо-леділі в Парижі при участі тих самих співробітників.

Умови передплати на 1931 рік.

У Франції на рік — 80 фр., на півроку — 40 фр., на три місяці — 20 фр.
на один місяць — 8 фр., окреме число — 2 фр.

	1 рік.	1-2 року	3 місяці	1 місяць	окр. чис.
ЧЕХІЯ	80 к. ч.	40 к. ч.	20 к. ч.	10 к. ч.	3 к. ч.
ПОЛЬЩА	25 зл.	15 зл.	8 зл.	3 зл.	1 зл.
РУМУНІЯ	500 леїв	300 л.	150 л.	50 л.	20 л.
НІМЕЧЧИНА	12 мар.	6 м.	3 м.	2 м.	0,50 м.
СПОЛ. ШТАТИ П.А.	3 дол.	1,5 д.	1 д.	0,40 д.	0,10 д.
КАНАДА	3 дол.	1,5 д.	1 д.	0,40 д.	0,10 д.

У Парижі набувати в книгарні В. Поволоцького, 13 rue Bonaparte, Paris V.

За кордоном журнал передплачувати й набувати можна у представників «Тризуба»: 1) В Канаді — W. Sikewich, P. O. Box 333 Toronto, Ontario, Canada 2) В Румунії — Dm. Herodot, Strada Delea Veche, 45. Bucarest. 3) В Чехословаччині — П р а г а: Pl. Filonovic. Horni Cernosice u Prahy, c. 107: П о д є б р а д и — п. інж. М. Вільчек. Ukr. Hosp. Akademie Podedbrady. 4) В Польщі — J Lipoweski, Podwale 16, m. 15. W a r s z a w a для грошових переказів — пошт. рахунок 13.435 Warszawa, Jan Lipoweski. 5) В Спол. Штатах «Surma Book», 103, Av. A. New York, N. I., U. S. A. 6. В Царьгороді: M. Zabello. Posta kuturu № 224. Beyoglu. Istamboul. Turquie

Редакція і адміністрація: 42, rue Denfert-Rochereau, Paris (V)
Tél. Danton 80-03.

Для переказів у Франції: «Le Trident», chèque postal 898.50, Paris.
Редагус — Комітет. Адміністратор: Іл. Косенко.

Le Gérant: M-me Perdrizet.